

ՄԻՍՈՆ ՖԱՐՄԱՆՅԱՆ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի
քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի ասպիրանտ

ՆՈՐՈՒՅԹԸ ՈՐՊԵՍ ԳՅՈՒՏԻ ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՌՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆ

Հարցադրումը, թե ինչու պետք է նորույթը համարվի գյուտի արտոնագրառուականության պայմաններից մեկը, ունի որոշակի տնտեսական, իրավական և, ինչու չէ, նաև բարոյական հիմնավորումներ: Մասնավորապես, նորույթի արտոնագրառուականության պայման լինելու հիմնավորումն այն է, որ գյուտն արտոնագրային իրավունքով պահպանելն իրավատիրոջն ընձեռում է մենաշնորհ գյուտի օգտագործման կապակցությամբ: Այստեղ հարցը կայանում է նրանում, որ իրավատերերին տրված մենաշնորհը լինի համաչափ մյուս տնտեսական և իրավական սկզբունքներին:

Այս առումով տեսական գրականության մեջ դիպուկ նշվում է, որ այն մենաշնորհը, որը տրվում է արդեն իսկ գոյություն ունեցող գյուտերի նկատմամբ՝ քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցներից վերցնելով և տրամադրելով մեկ հոգու, երբեք չի կարող համարվել օրինաչափ, գոնե այն տեսանկյունից, որ դրանով անհիմն կերպով սահմանափակվում է քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցների արդեն իսկ ունեցած և իրացվող իրավունքները: Մյուս կողմից այն մենաշնորհները, որոնք տրվում են քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցներին անհայտ ու նոր գյուտերի օգտագործման կապակցությամբ, տրամաբանական և հիմնավորված են այն պատճառաբանությամբ, որ դրանով խթան է ստեղծվում նորանոր տեխնոլոգիական բացահայտումներ կատարելու համար: Վերը նշվածը շատ հաճախ ներկայացվում է որպես դրական և բացասական մենաշնորհներ անվանմամբ: Այսինքն՝ նորույթով պայմանավորված մենաշնորհները համարվում են դրական, իսկ մնացածը՝ բացասական¹:

Գյուտի նորույթի էությանը անդրադարձել են ինչպես միջազգային պայմանագրերը, այնպես էլ ներպետական օրենսդրությունները: Մասնավորապես, «Արտոնագրային համագործակցության մասին» պայմանագրի² 33-րդ հոդվածի համաձայն գյուտը համարվում է նոր, եթե չի կանխատեսվում տեխնիկայի՝ նախկինում գոյություն ունեցող մակարդակով: Նման տրամաբանությամբ է սահմանում գյուտի նորույթը նաև «Գյուտերի, օգտակար մոդելների և արդյունաբերական նմուշների մասին»

ՀՀ օրենքի³ 11-րդ հոդվածը, ըստ որի՝ գյուտը նոր է, եթե այն տեխնիկայի մակարդակի առանձին մաս չէ: Որպես նշվածի շարունակություն՝ նույն հոդվածը բացահայտում է, թե որն է տեխնիկայի մակարդակը՝ նշելով, որ տեխնիկայի մակարդակը ներառում է մինչև տվյալ գյուտի առաջնության թվականն աշխարհում բանավոր կամ գրավոր բացահայտման կամ ցանկացած այլ միջոցով հանրամատչելի դարձած տեխնիկայի տվյալ բնագավառի լուծումների (առանձին մասերի) վերաբերյալ ցանկացած տեղեկություն: Հանրամատչելի են համարվում տեղեկատվության աղբյուրների մեջ բերված տեղեկությունները, որոնց բովանդակությանը ցանկացած անձ կարող է ծանոթանալ անմիջականորեն կամ դրա մասին ծանուցվել օրինական ճանապարհով. ընդ որում, բաց օգտագործմամբ հանրամատչելի դարձած լուծումները ներառվում են տեխնիկայի մակարդակում, եթե այդպիսի օգտագործումն իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Այստեղ հարկ ենք համարում անդրադառնալ այն հանգամանքին, որ օրենսդիրը հանրամատչելի տեղեկատվությունը բաժանել է երկու տեսակի՝

ա/ տեղեկություններ, որոնց բովանդակությանը ցանկացած անձ կարող է ծանոթանալ անմիջականորեն,

բ/ տեղեկություններ, որոնց մասին ցանկացած անձ կարող է ծանուցվել օրինական ճանապարհով:

Ըստ էության, վերը նշված երկու հասկացությունների հիմքում էլ դրված է այն սկզբունքը, որ անձը համապատասխան տեղեկատվությանը ծանոթանալու իրավունք և համապատասխան իրավունքն իրացնելու հնարավորություն պետք է ունենա: Այս հանգամանքը կարևորվում է նրանով, որ որևէ իրավական ակտով այդպես էլ վերջնականապես չի բացահայտվում տեղեկատվության աղբյուր հասկացությունը: Այլ կերպ՝ տեղեկատվության աղբյուրը արտոնագրային իրավունքի շրջանակներում բացահայտելիս պետք է նախ պարզաբանվեն հետևյալ հարցադրումները.

ա/ արդյո՞ք անձն ունեցել է իրավունք ան-

www.lawinstitute.am

միջականորեն ծանոթանալու համապատասխան տեղեկատվության աղբյուրում ներկայացված տեղեկությանը,

բ/ արդյո՞ք անձն ունեցել է իրական հնարավորություն անմիջականորեն ծանոթանալու համապատասխան տեղեկատվության աղբյուրում ներկայացված տեղեկությանը⁴:

Այսպիսով, վերը նշվածի արդյունքում ակնհայտ է դառնում, որ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը տեխնիկայի մակարդակը բացահայտում է տեղական և համաշխարհային տեխնիկայի մակարդակների վերաբերյալ առկա տեսական մոտեցումների միասնությամբ: Այլ կերպ՝ տեխնիկայի մակարդակը բաց օգտագործման դեպքում հանրամատչելի է համարվում տեղական մակարդակով, իսկ մնացած մասով՝ համաշխարհային մակարդակով: Նմանատիպ մոտեցումը պայմանավորված է նրանով, որ, եթե բաց օգտագործումը հանրամատչելի համարվեր համաշխարհային մակարդակով, ապա այդ իրավանորմը իրացվելիության առումով խնդիրներ կունենար համապատասխան տեղեկատվական բազայի բացակայության պատճառով:

Այսպիսով, նորույթի մասով իրավահարաբերությունների նշված կանոնակարգումը ենթադրում է երեք սկզբունքների առակայություն.

1. հանրամատչելի աղբյուրներում պետք է առկա չլինի նմանատիպ գյուտի վերաբերյալ տեղեկություն, ընդ որում՝ ցանկացած աննշան ստեղծագործական բնույթ ունեցող տարբերություն հայտարկվող և հայտնաբերված տեխնիկական լուծումների մեջ պետք է մեկնաբանվի հոգուտ հայտարկվող գյուտի նորույթի ,

2. տեխնիկայի տվյալ բնագավառի լուծումը պետք է փնտրվի աշխարհում հայտնի դարձած տեխնիկայի տվյալ բնագավառի լուծումների շրջանակներում, ընդ որում՝ նշված շրջանակների մեջ որպես բացառություն չեն ընդգրկվում Հայաստանի Հանրապետության սահմաններից դուրս բաց օգտագործմամբ հանրամատչելի դարձած լուծումները,

3. նորույթի բացահայտման համար կարող են հաշվի առնվել միայն այն տեղեկությունները, որոնք հայտնի են դարձել մինչև գյուտի առաջնության թվականը⁸:

Որպես վերը նշված սկզբունքներից բացառություն՝ «Գյուտերի, օգտակար մոդելների և արդյունաբերական մոդուլների մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածը նախատեսում է, որ գյուտի էության բացահայտումը հաշվի չի առնվում, եթե դա տեղի է ունեցել գյուտի հայտը ներկայացնելուն նախոր-

դող, իսկ ավելի վաղ առաջնություն պահանջելու դեպքում՝ այդ առաջնության թվականին նախորդող տասներկու ամսվա ընթացքում՝ հեղինակի (հայտատուի) կամ գյուտի էության մասին նրանից ուղղակիորեն կամ անուղղակի տեղեկություն ստացած անձի կողմից (այդ հանգամանքը պետք է ապացուցի հայտատուն): Նշված իրավանորմի առկայությունը պայմանավորված է նրանով, որ այս դրույթով ստեղծվում են համապատասխան իրավական մեխանիզմներ գյուտի ապագա իրավատիրոջ համար գյուտի արդյունավետության, առևտրային նշանակության և այլ հատկությունների բացահայտման համար, քանի որ, ըստ էության, գյուտի արտոնագրման նպատակը պետք է կայանա այդ բացահայտումներից կամ այլ կերպ գյուտի տնտեսական նշանակությունից առավել օգտվելու հնարավորությունը:

Այսպիսով, նշվածի համատեքստում գյուտի նորության բացահայտումն իրենից ներկայացնում է որոշակի քայլերի ամբողջություն: Մասնավորապես, գյուտի նորության բացահայտման համար պարզաբանվում են նշված հարցադրումները.

ա/ ո՞րն է հանդիսանում տեխնիկայի մակարդակ,

բ/ ո՞րոնք են համարվում պահպանության ենթակա գյուտի բնորոշող գծերը,

գ/ ինչպիսի՞ արդյունք է տվել առաջնության թվականի դրությամբ պահպանության ենթակա գյուտը բնորոշող գծերի համեմատությունը այլ գյուտերի հետ¹⁰:

Տեխնիկայի մակարդակը որոշելու համար իրականացվում է նախ և առաջ տեխնիկայի բնագավառի բացահայտումը: Նախ որոշվում է, թե գյուտը տեխնիկայի որ բնագավառին է վերաբերում, այնուհետև տվյալ բնագավառում փնտրվում են հայտարկվող գյուտին ամենամոտ գյուտերը: Կամ, այլ կերպ, բացահայտվում է հայտում նշված տեխնիկական խնդրին որևէ լուծում արդյունաբերության մեջ տրվել է, իսկ եթե տրվել է, ապա ինչպե՞ս: Նշվածի արդյունքում էլ բացահայտվում է տեխնիկայի մակարդակը: Ընդ որում՝ տեխնիկայի մակարդակը բացահայտելիս հաշվի են առնվում այն բոլոր տեղեկությունները, որոնք տեսականորեն կարող էին հասանելի լինել հանրությանը անկախ նրանից՝ այդ տեղեկատվությանը որևէ անձ անձամբ ծանոթացե՞լ է, թե ոչ¹¹: Տեսության մեջ հետաքրքրություն է ներկայացնում այն հարցը, թե տեխնիկայի մակարդակը բացահայտելիս պետք է հաշվի առնվեն գաղտնիք հանդիսացող և հանրությանը հայտնի չդարձված տեղեկությունները¹²: Մեր կարծիքով, նմանատիպ իրավիճակներում

պետք է վերջիններս ևս հաշվի առնվեն տեխնիկայի մակարդակը բացահայտելիս, քանի որ այստեղ գործում է գյուտի օբյեկտիվորեն նորույթ լինելու սկզբունքը: Ավելին, երբ դեռևս չիրապարակված հայտերը ևս հաշվի են առնվում տեխնիկայի մակարդակը բացահայտելիս, ապա նմանատիպ մոտեցում պետք է ցուցաբերվի նաև մնացած գաղտնիք հանդիսացող և տեխնիկայի մակարդակը կանխորոշող տեղեկատվության նկատմամբ:

Այնուհետև պահպանության ենթակա գյուտը բնորոշող գծերը բացահայտելու համար համապատասխան իրավասու մարմինը բացահայտում է, թե որ հատկանիշը կամ դրանց խումբն է բավարար գյուտի շնորհիվ ստացվող տեխնիկական արդյունքին հասնելու համար: Հենց այդ հատկանիշներն էլ հանդիսանում են հայտարկվող գյուտի բնորոշող գծերը: Ընդ որում՝ այս առումով եվրոպական փորձը հուշում է, որ համապատասխան հատկանիշները պետք է բացահայտվեն տվյալ բնագավառի մասնագետի տեսանկյունից¹³: Այնպիսի մասնագետի տեսանկյունից, որն ի վիճակի է բացահայտել հայտի համապատասխան փաստաթղթերը և վեր հանել խնդրի լուծումն ապահովող գյուտի հատկանիշները¹⁴:

Գյուտի նորույթի բացահայտման երրորդ և վերջին փուլում համապատասխան իրավասու մարմինը պարզում է՝ արդյոք վերը նշված հայ-

տարկվող գյուտի հատկանիշները որևէ բանով տարբերվում են տեխնիկայի մակարդակում առկա նմանակ գյուտերից կամ գոյություն ունեն արդյոք այդ հատկանիշներին նման հատկանիշներ տեխնիկայի մակարդակում: Այս տրամաբանական գործընթացի արդյունքում էլ հենց բացահայտվում է գյուտի նորույթը: Ընդ որում՝ պետք է նշել, որ գյուտի նորույթի բացահայտման ժամանակ բավարար է նույնիսկ գյուտի բնորոշ գծերի յուրաքանչյուր չնչին տարբերությունը նմանակ գյուտերի հատկանիշներից:

Այսպիսով, նշվածի արդյունքում կարող ենք հանգել այն եզրահանգմանը, որ գյուտի հատկանիշներից նորույթը օբյեկտիվ իրականության մեջ գոյություն ունեցող, նորանոր տեխնոլոգիական բացահայտումներ կատարելուն խթանող այնպիսի երևույթ է, որը պայմանավորված է գյուտով ապահովվող տեխնիկական արդյունքի հատկանիշների առանձնահատկություններից: Հետևաբար գյուտի նորույթը բացահայտելիս յուրաքանչյուր դեպքում որպես նշանակետ պետք է ընդունվեն, թե հայտարկվող գյուտով ինչպիսի խթան է ստեղծվում տեխնոլոգիական նորարարությունների համար և քննարկվող մտավոր գործունեության հատկանիշները, որոնք ապահովում են՝ խնդրի լուծումն ինչպիսի առանձնահատկություններ ունի:

¹ St' u Catherine Colston. Principles of intellectual property law (Principles of law series) – Law and legislation – Great Britain, էջ 86:

² St' u ՀՀԳ S 1994/6:

³ St' u ՀՀՊՏ 2008.07.09/42(632) Հոդվ. 715:

⁴ St' u Հարցին նման լուծում տալը բխում է նաև միջազգային պրակտիկայից: St' u Austria. Supreme Patent and Trademark Chamber of 28 April 2010 (OBp 2/09) (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ), Belgium. Brussels Court of First Instance of 19 December 2008 – Lefebvre v Bogaert, France. Court of Cassation of 7 October 2008 (07-17518) – SMCA v SAT (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ), Netherlands. The Hague Court of Appeal (Gerechtshof te 's Gravenhage) of 13 July 2010 – Clyde Bergemann v Magaldi (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):

⁵ St' u Жаанов А. А., Матвеев Г. А. Тенденции к унификации патентного права в зарубежных странах. Издательство стандартов. Москва. 1974, С. 97.

⁶ St' u Italy. Florence District Court of 29 December 2005 (17178/2005) – Barbieri v Bacci (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):

⁷ St' u France. Paris District Court of 13 October 2006 (04/07666) – Asahi v General Electric (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):

⁸ St' u Мегге П. Б., Сергеев А. П. Интеллектуальная собственность. – Москва, 2000, С. 111.

⁹ St' u А. П. Сергеев. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. Учебник. Издание второе, переработанное и дополненное. Москва 2000, С. 421-422.

¹⁰ St' u Catherine Colston. Principles of intellectual property law (Principles of law series) – Law and legislation – Great Britain, 1999, էջ 87:

¹¹ St' u Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T 877/90 (http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/caselaw/2010/e/clar_i_c_1_8_8_c.htm, 2013 թ. հունվարի 4-ի դրությամբ), ինչպես նաև T381/87 (<http://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/recent/t090834eu1.html>, 2013 թ. հունվարի 4-ի դրությամբ) ակտերը:

¹² St' u Catherine Seville. EU Intellectual Property Law and Policy, 2009, էջ 108:

¹³ St' u Graham Dutfield, Uma Suthersanen. Global Intellectual property law, Great Britain, 2008, էջ 120:

¹⁴ St' u Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T7/86 (<http://www.epo.org/law-prac>

tice/case-law-appeals/recent/t860007ex1.html, 2012 թ. դեկտեմբերի 12-ի դրությամբ), T 77/87 (<http://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/recent/t870077ex1.html>, 2012 դեկտեմբերի 12-ի դրությամբ) և այլ ակտեր:

Օգտագործված գրականության ցանկ

Ա) Տեսական գրականություն.

1. Жаанов А. А., Матвеев Г. А. Тенденции к унификации патентного права в зарубежных странах. Издательство стандартов. Москва. 1974, 200 стр..
2. Меггс П. Б., Сергеев А. П. Интеллектуальная собственность. – Москва, 2000, 400 стр..
3. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. Учебник. Издание второе, переработанное и дополненное. Москва, 2000, 752 стр..
4. Catherine Colston. Principles of intellectual property law (Principles of law series) – Law and legislation – Great Britain, 1999, 482 էջ:
5. Catherine Seville. EU Intellectual Property Law and Policy, Great Britain, 2009, 432 էջ:
6. Graham Dutfield, Uma Suthersanen. Global Intellectual property law, Great Britain, 2008, 370 էջ:

Բ) Իրավական ակտեր.

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք, ընդունվել է 1998 թ. մայիսի 5-ին:
2. «Գյուտերի, օգտակար մոդելների և արդյունաբերական նմուշների մասին» ՀՀ օրենք, ընդունվել է 2008 թ. հունիսի 10-ին:
3. ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարի 2009 թ. մարտի 25-ի «Գյուտի, օգտակար մոդելի, արդյունաբերական նմուշի հայտի ձևակերպման, ներկայացման և քննարկման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 206-Ն հրաման:
4. 1970 թ. հունիսի 19-ին Վաշինգտոնում ստորագրված «Արտոնագրային կոպերացիայի մասին» պայմանագիր:
5. 1994 թ. սեպտեմբերի 9-ին Մոսկվայում ստորագրված «Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիա»:

Գ) Օտարերկրյա իրավակիրատ պրակտիկա.

1. Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T7/86 ակտ (<http://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/recent/t860007ex1.html>, 2012 թ. դեկտեմբերի 12-ի դրությամբ):
2. Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T 77/87 ակտ (<http://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/recent/t870077ex1.html>, 2012 դեկտեմբերի 12-ի դրությամբ):
3. Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T 381/87 ակտ (<http://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/recent/t090834eu1.html>, 2013 թ. հունվարի 4-ի դրությամբ):
4. Եվրոպական արտոնագրային ընկերության շրջանակներում ընդունված T 877/90 ակտ (http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/caselaw/2010/e/clar_i_c_1_8_8_c.htm, 2013 թ. հունվարի 4-ի դրությամբ):
5. Austria. Supreme Patent and Trademark Chamber of 28 April 2010 (OBp 2/09) (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):
6. Belgium. Brussels Court of First Instance of 19 December 2008 – Lefebvre v Bogaert, France. Court of Cassation of 7 October 2008 (07-17518) – SMCA v SAT (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):
7. France. Court of Cassation of 10 November 2009 (08-18218) –Syrdrec v Groupement Carte Bleue (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):
8. France. Paris District Court of 13 October 2006 (04/07666) – Asahi v General Electric(http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):
9. Italy. Florence District Court of 29 December 2005 (17178/2005) – Barbieri v Bacci (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):
10. Netherlands. The Hague Court of Appeal (Gerechtshof te ‘s Gravenhage) of 13 July 2010 – Clyde Bergemann v Magaldi (http://archive.epo.org/epo/pubs/oj012/02_12/12_spec0.pdf, 2012 թ. մայիսի 20-ի դրությամբ):

РЕЗЮМЕ

Новизна как условие патентоспособности изобретения

Новизна изобретения является стимулом для свершения технологических открытий. Новизна обусловлена особенностями технических характеристик изобретения. При раскрытии новизны устанавливается какой стимул создается для технологических инноваций. Исходя из вышесказанного, монополии использования изобретением бывают отрицательными и положительными.

SUMMARY

Novelty as a condition of patentability

The novelty of the invention provides stimulus for the accomplishment of technological discoveries. The novelty depends on the features of the technical characteristics of the invention. In disclosing the novelty it is determined what stimulus is set for technological innovations. Based on the abovementioned, the monopoly of using the invention, can be negative or positive.